

Sygn. akt VI ACz 1012/15

POSTANOWIENIE

Dnia 7 września 2015r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA A.W.

Sędzia SA E.S.

Sędzia SO (del.) M.Ł. (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 7 września 2015 r.

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa Powiatowego Rzecznika Konsumentów w P.,
działającego jako reprezentant grupy

przeciwko G. N. Bank Spółce Akcyjnej w Warszawie

o ustalenie ewentualnie ukształtowanie

na skutek zażalenia powoda

na postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 9 marca 2015r. sygn. akt XXV C 531/14

p o s t a n a w i a:

uchylić zaskarżone postanowienie w części, tj. w pkt 1. i 4. i w tej części przekazać sprawę Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego.

Uzasadnienie:

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w Warszawie odrzucił pozwy (pkt 1.), oddalił wniosek o złożenie kaucji na zabezpieczenie kosztów procesu (pkt 2.), przejął na rzecz Skarbu Państwa nieuiszczone koszty sądowe (pkt 3.) oraz zasądził od Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Poznaniu na rzecz Getin Noble Bank S.A. w Warszawie kwotę 14.502 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 4.). Sąd I instancji uznał, że sformułowane w pozwie roszczenia nie nadają się do rozpoznania w postępowaniu grupowym.

Sąd Okręgowy wskazał, że aby rozpoznanie sprawy w postępowaniu grupowym mogło nastąpić konieczne jest spełnienie równoważnych przesłanek, a mianowicie: dochodzenie jednego rodzaju roszczenia przez co najmniej 10 osób, opartego na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej oraz zaliczenie przedmiotu postępowania grupowego alternatywnie do roszczeń: o ochronę konsumentów lub do roszczeń z tytułu odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny lub do roszczeń z tytułu czynów niedozwolonych, z wyjątkiem roszczeń o ochronę dóbr osobistych (art. 1 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, Dz.U. Nr 7 z 2010 r., poz. 44 – dalej, jako: „u.d.r.p.g.”). Zdaniem Sądu I instancji, w niniejszej sprawie nie mamy do czynienia ani z tą samą, ani z taką samą sytuacją faktyczną członków grupy inicjujących każdą z dwóch połączonych spaw. Istotą postępowania grupowego jest wspólność przejawiająca się w żądaniu, które musi być typowe (wspólne) dla wszystkich roszczeń, a jest wywodzone z jednakowej sytuacji prawnej lub faktycznej członków grupy. Z jednej strony ustawodawca nie wymaga identyczności wszystkich elementów faktycznych,

gdyż znacznie zawęziłoby to zakres zastosowania ustawy, jednakże z drugiej strony postępowanie grupowe nie spełniłoby swojego celu – poprawy efektywności postępowania w sprawach cechujących się znacznym stopniem indywidualizacji faktów i właściwości poszczególnych członków grupy. Postępowanie grupowe spełnia swoją rolę, gdy mamy do czynienia z „typowością” bądź „reprezentatywnością” roszczenia wobec wszystkich członków grupy. Warunek „typowości” zostaje spełniony, gdy sytuacja prawna lub faktyczna członków jest jednakowa. Oczywiście mogą istnieć nieznaczące różnice pomiędzy indywidualnymi podstawami roszczeń, lecz niezbędne jest, aby istotne okoliczności faktyczne uzasadniały żądanie wspólne dla wszystkich roszczeń. Sytuacja członków grup jest przede wszystkim zróżnicowana w zależności od tego, czy doszło do podpisania przez nich aneksu do umowy, czy też nie. Każdy ze złożonych aneksów wykazuje, że z umowy, z momentem jego podpisania, został wyeliminowany element dowolności ustalania kursu CHF. Żądania pozwu, za wyjątkiem ewentualnie ustalenia odpowiedzialności odszkodowawczej, nie odnoszą się zatem do tych członków grupy, którzy podpisali aneksy, bowiem te osoby już mają taką sytuację jakiej dotyczy żądanie pozwu.

Roszczenia pozwu są skonstruowane jako roszczenia ewentualne, co prowadzi do zajmowania się nimi według kolejności ich zgłoszenia, czyli w sytuacji uwzględnienia pierwszego ze zgłoszonych roszczeń ewentualnych sąd nie zajmuje się oceną kolejnych. W sytuacji braku podstaw do uwzględnienia pierwszego ze zgłoszonych roszczeń ewentualnych sąd zajmuje się drugim, w sytuacji braku podstaw do jego uwzględnienia sąd zajmuje się kolejnym itd. Zgłoszenie roszczeń ewentualnych w postępowaniu grupowym prowadzi do tego, że sąd ustala, czy każde ze zgłoszonych roszczeń ewentualnych jest wspólne dla wszystkich członków grupy, w przeciwnym bowiem wypadku cel przyświecający postępowaniu grupowemu byłby zaprzepaszczone, a postępowanie to sprowadzałoby się do

rozstrzygnięcia różnych roszczeń 10 osób (członków grupy) przeciwko jednemu pozwanemu. W sytuacji niniejszej sprawy musi dojść do określenia jednego wspólnego roszczenia dla wszystkich członków grupy, a z uwagi na podpisane aneksy wspólnym roszczeniem jest roszczenie o ustalenie odpowiedzialności odszkodowawczej, które zostało zgłoszone jako ostatnie z roszczeń ewentualnych. Aneksy części osób (przeliczenie kwoty kredytu na CHF i ustalenie spłaty w CHF, czy zawarcie z pozwanym porozumienia, które wyeliminowały z umów element dowolności wierzyciela w ustalaniu zobowiązań dłużnika przez konkretyzację zasady przeliczeń walutowych kwoty kredytu) należy uznać za nowację (art. 506 k.c.) i w tej sytuacji roszczenie pierwotne wygasło i nie ma umowy, do której mogą odnosić się zgłoszone roszczenia o ustalenie ewentualnie o ukształtowanie stosunku prawnego. Według Sądu I instancji, nie ma możliwości, aby co do członków grupy którzy podpisali aneksy zajmować się jednym ze zgłoszonych roszczeń ewentualnych, a wobec tych członków grupy którzy nie podpisali aneksów do umowy zajmować się pozostałymi roszczeniami ewentualnymi w kolejności ich zgłoszenia.

Nadto, zdaniem Sądu Okręgowego, część członków grupy w zakresie umów będących podstawą żądania pozwów nie ma cechy konsumenta. Zgodnie z art. 22¹ k.c. za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Niektórzy z członków grup lub współkredytobiorcy niewystępujący w niniejszym procesie, zaciągali kredyty z przeznaczeniem na dowolny cel gospodarczy lub wprost na zakup nieruchomości na potrzeby prowadzenia działalności gospodarczej. Zakup nieruchomości w celu prowadzenia w niej działalności gospodarczej jest czynnością związaną z prowadzoną działalnością gospodarczą, tym bardziej, gdy koszty kredytowania tego zakupu czy koszty utrzymania tej nieruchomości są kosztami prowadzonej działalności gospodarczej. Chwilą

decydującą o uznaniu określonej osoby fizycznej za konsumenta jest chwila dokonywania czynności prawnej. Skoro z wniosków kredytowych niektórych członków grupy wprost wynika, że są przedsiębiorcami (prowadzą działalność gospodarczą) i wnoszą o udzielenie kredytu na cel gospodarczy, a z niektórych z umów wprost wynika, że część kredytu zaciągnięto z przeznaczeniem na dowolny cel gospodarczy, to osób tych nie można zakwalifikować, w okolicznościach niniejszej sprawy, jako konsumentów.

Zgłoszone żądania dotyczą ustalenia treści umowy lub ukształtowania treści umowy, czego konsekwencją jest współuczestnictwo konieczne współkredytobiorców, a część osób występujących jako członkowie grupy występuje samodzielnie, bez pozostałych współkredytobiorców. Natomiast, zgodnie z art. 24 u.d.r.p.g. w tym postępowaniu przekształcenia podmiotowe są niedopuszczalne.

Co więcej, według Sądu Okręgowego, okoliczności warunkujące zasadność zgłoszonych roszczeń ewentualnych w odniesieniu do członków grupy jako całości pozostają w sposób oczywisty zróżnicowane w stopniu uniemożliwiającym ich łączną ocenę. Co do każdego z członków grupy należałoby poczynić oddzielne ustalenia co do istnienia klauzuli abuzywnej, wskazania, czy doszło czy też nie do jej wyeliminowania z umowy łączącej strony, czy w odniesieniu do członka grupy istnieje współuczestnictwo z innym kredytobiorcą będącym stroną umowy, której treści ma dotyczyć wyrok i czy dany członek grupy ma status konsumenta, czy też nie ma statusu konsumenta w zakresie kwestionowanej umowy. Tym samym, doszłoby do sytuacji, że w jednym postępowaniu trzeba byłoby badać sytuację każdego z członków grupy z uwagi na brak jej jednolitości, co prowadziłoby do obejścia celu postępowania grupowego i *de facto* prowadziłoby do prowadzenia kilkudziesięciu oddzielnych postępowań.

Z tych przyczyn Sąd I instancji uznał, że roszczenia poszczególnych członków grupy nie są oparte na takiej samej podstawie faktycznej, czyli nie

został spełniony warunek dopuszczalności postępowania grupowego. Zindywidualizowane okoliczności dotyczące poszczególnych członków grupy przemawiają przeciwko rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym. Nie ma znaczenia, czy po usunięciu członków grupy niespełniających ww. wymagań rozpoznania ich pozwu, w postępowaniu grupowym jest 10 osób, których roszczenia opierałyby się na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej, bowiem w postępowaniu grupowym pozew traktowany jest jako całość i nie może mieć miejsca sytuacja odrzucenia pozwu co do niektórych członków grupy i jednoczesnego prowadzenia co do innych. W tym zakresie Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w uzasadnieniu postanowienia z dnia 28 stycznia 2015 r., I CSK 533/14.

Sąd Okręgowy wskazał także, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 marca 2015 r., IV CSK 362/14 uznał, że w sytuacji rat kredytu, które zostały spłacone kredytobiorcy nie mają interesu prawnego w żądaniu ustalenia treści umowy powołując się na klauzule abuzywne. Przysługuje im jedynie roszczenie o zapłatę różnicy pomiędzy kwotą spłaconą, a kwotą, jaką kredytobiorca uważa, że powinna być spłacana przy zsumowaniu różnicy spłaconych rat. Powyższe czyni złożone powództwo nieuzasadnionym już na wstępie.

W zażaleniu na to postanowienie reprezentant grupy zaskarżył je w części, tj. w zakresie pkt 1. i 4., zarzucając temu orzeczeniu naruszenie:

- art. 1 ust. 1 w zw. z art. 1 ust. 2 u.d.r.p.g. przez uznanie, że nie zachodzą przesłanki do rozpoznania sprawy w postępowaniu grupowym z uwagi na brak takiej samej podstawy faktycznej dochodzonych roszczeń, podczas gdy roszczenia członków grupy oparte są na tej samej podstawie faktycznej;

- art. 1 ust. 1 w zw. z art. 506 § 1 i 2 k.c. przez przyjęcie, że aneksy zmieniające zasady indeksacji kredytów stanowią nowację, podczas gdy

aneksy nie obejmują wszystkich kwestii regulowanych przez umowy, a nowacja nieistniejącego zobowiązania nie jest dopuszczalna;

- art. 1 ust. 1 w zw. z art. 4 ust. 3 u.d.r.p.g. w zw. z art. 72 § 2 k.p.c. przez uznanie, że część członków grupy nie ma legitymacji procesowej czynnej z uwagi na brak uczestnictwa w grupie ich współkredytobiorców, podczas gdy członkowie grupy, których zarzut ten może dotyczyć, nie są objęci współuczestnictwem koniecznym zarówno z uwagi na to, że ani solidarność czynna, ani solidarność bierna nie jest przesłanką pozytywną współuczestnictwa koniecznego, jaki i z uwagi na to, że pojęcie współuczestnictwa dotyczy stron procesu, a stroną procesu nie jest każdy z członków grupy, lecz reprezentant grupy;

- art. 1 ust. 2 u.d.r.p.g. w zw. z art. 22¹ k.c. przez uznanie, że część członków grupy nie ma cech konsumenta z uwagi na ujęcie w ich umowach kredytowych „celu gospodarczego” kredytu, podczas gdy kilku członków grupy, których zarzut ten może dotyczyć, miało wpisane w umowach kilka celów, z których każdorazowo przynajmniej jeden z pewnością nie był związany z działalnością gospodarczą lub zawodową kredytobiorcy;

- art. 10 ust. 11 w zw. z art. 17 ust. 1 i art. 1 ust. 1 u.d.r.p.g. przez uznanie, że sprawa nie podlega rozpoznaniu w postępowaniu grupowym i wydanie postanowienia o odrzuceniu pozwu z uwagi na brak co najmniej u jednego członka grupy cech wspólnych z pozostałymi w grupie, podczas gdy Sąd Okręgowy winien wydać postanowienie o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym, jeżeli sytuacja faktyczna i prawna co najmniej 10 członków grupy jest taka sama;

- art. 10 ust. 1 u.d.r.p.g. w zw. z art. 2 ust. 3 u.d.r.p.g. przez odrzucenie pozwu z uwagi na brak interesu prawnego powoda w żądaniu ustalenia treści umowy, podczas gdy wykazanie interesu prawnego nie należy do przesłanek odrzucenia pozwu w postępowaniu grupowym;

- art. 98 § 3 k.p.c. przez zasądzenie na rzecz pozwanego zwrotu opłat skarbowych od pełnomocnictw w wysokości 3 x 17 zł i to jeszcze dwukrotnie, podczas gdy w razie wygrania sprawy powodowi należałby się co najwyżej z tego tytułu zwrot kwoty 2 x 17 zł, gdyż koszty wynikające z równoczesnego korzystania z pomocy kilku adwokatów (radców prawnych) z reguły powinno uznawać się za niezbędne tylko w granicach kosztów jednego adwokata (radcy prawnego).

W związku z powyższym skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i wydanie postanowienia o rozpoznaniu spraw w postępowaniu grupowym ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie reprezentanta grupy jest zasadne, o ile zmierza do uchylenia zaskarżonego postanowienia.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy błędnie uznał, iż niniejsza sprawa nie nadaje się do rozpoznania w postępowaniu grupowym, co skutkowało nieuprawnionym odrzuceniem pozwu. Zgodnie bowiem z art. 1 ust. 1 u.d.r.p.g. postępowanie grupowe to postępowanie cywilne w sprawach, w których dochodzone są roszczenia jednego rodzaju, co najmniej 10 osób, oparte na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej. Przesłankami dopuszczalności postępowania grupowego są: określona minimalna liczba osób, które dochodzą sądowej ochrony swoich roszczeń, jednorodnjowe roszczenia oraz ta sama lub taka sama podstawa faktyczna dochodzonych roszczeń. Zgodnie z art. 1 ust. 2 u.d.r.p.g. postępowanie grupowe może się toczyć wyłącznie w sprawach o roszczenia konsumentów, z tytułu odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt

niebezpieczny oraz z tytułu czynów niedozwolonych, z wyjątkiem roszczeń o ochronę dóbr osobistych.

Ma rację skarżący, gdy zarzuca Sądowi Okręgowemu naruszenie art. 10 ust. 1 u.d.r.p.g. w zw. z art. 1 ust. 1 i 2 u.d.r.p.g. i wydanie rozstrzygnięcia w przedmiocie odrzucenia pozwu, opartego na nieuprawnionym stwierdzeniu, że nie została spełniona przesłanka formalna tożsamości podstawy faktycznej roszczenia, a ponadto przedwczesne badanie przesłanek materialnoprawnych powództwa. W ocenie Sądu Apelacyjnego, ponieważ w przepisie art. 1 ust. 1 u.d.r.p.g. ustawodawca użył terminów: „jednorodajowość roszczeń” oraz „ta sama lub taka sama podstawa faktyczna”, przy wykładni tych pojęć należy odwołać się do orzecznictwa oraz poglądów wypracowanych przez doktrynę na gruncie art. 72 § 1 k.p.c. Przepis ten w stosunku do współuczestników materialnych mówi o „oparciu praw i obowiązków na tej samej podstawie faktycznej”, zaś w stosunku do współuczestników formalnych – dochodzeniu w procesie roszczeń jednego rodzaju, opartych na jednakowej podstawie faktycznej.

Nie powinno budzić wątpliwości, że roszczenia zgłoszone w sprawie niniejszej mają charakter jednorodajowy. Z uzasadnienia pozwu wynika, że z każdym z członków grupy, pozwany bank (lub jego poprzednik prawny) zawarł umowę zawierającą postanowienie, którego skutek – mimo różnic w sformułowaniach – wobec każdego z członków grupy jest identyczny – daleko idąca dowolność pozwanego w ustalenia wysokości zadłużenia z tytułu zaciągniętego kredytu. Zatem wszystkie roszczenia oparte są na takiej samej podstawie prawnej i wywodzone są z zamieszczenia w umowach klauzul abuzywnych, co – według twierdzeń pozwu – ma prowadzić do nieważności zawartych umów.

Na potrzeby wykładni art. 1 ust. 1 u.d.r.p.g. uznać należy, że roszczenia oparte na jednakowej podstawie faktycznej to roszczenia, których podstawę stanowi taka sama podstawa faktyczna (przesłanka *sensu stricto*) lub

roszczenia, których istotne okoliczności faktyczne są wspólne (przesłanka *sensu largo*). Oczywiście mogą istnieć nieznaczne różnice pomiędzy indywidualnymi podstawami faktycznymi poszczególnych roszczeń, jednak niezbędne jest, aby istotne okoliczności faktyczne pozostawały wspólne dla wszystkich roszczeń (*por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 14 maja 2013 r., I ACz 464/13, LEX nr 1324836*).

Chybione jest zatem stanowisko Sądu Okręgowego, że objęte pozwem roszczenia nie spełniają kryterium jednorodzaowości, z uwagi na odmienną sytuację faktyczną poszczególnych członków grupy. Sąd I instancji błędnie skupił się na poszukiwaniu różnic w sytuacji faktycznej członków grupy, zamiast poddać analizie te elementy stanu faktycznego, które – ze względu na treść żądania – są dla wszystkich członków wspólne. Nie ulega wątpliwości, że tym kluczowym elementem determinującym dopuszczalność postępowania grupowego są istniejące w umowach członków grupy klauzule abuzywne, wprowadzające identyczny mechanizm, polegający na dowolności banku w ustalaniu wysokości zadłużenia kredytobiorcy, skutkujące – według twierdzeń pozwu – nieważnością tychże umów. Elementy indywidualizujące stan faktyczny w odniesieniu do poszczególnych członków grupy mają znaczenie drugorzędne i nie powinny mieć wpływu na treść rozstrzygnięcia.

Roszczenia te zatem spełniają wszystkie wymagania „jednorodzaowości” w rozumieniu art. 1 ust. 1 u.d.r.p.g., a okoliczność, że indywidualne roszczenia będą być może wymagały badania indywidualnych okoliczności faktycznych właściwych poszczególnym członkom grupy, nie ma znaczenia dla oceny przesłanki tożsamości czy jednorodzaowości roszczenia przewidzianej w art. 1 ust. 1 u.d.r.p.g. Przyjęcie tak restrykcyjnego, jak uczynił to Sąd Okręgowy, rozumienia jednorodzaowości podstawy faktycznej nie tylko nie znajduje uzasadnienia w treści przepisów

u.d.r.p.g., lecz przede wszystkim jest sprzeczne z istotą, założeniami i celem tej ustawy.

Co więcej, należy przyznać rację skarżącemu w zakresie zarzutu zbyt daleko idącej oceny Sądu Okręgowego na płaszczyźnie zasadności wytoczonego powództwa. Wymaga podkreślenia, że ocena dopuszczalności rozpoznania sprawy w postępowaniu grupowym zależy od okoliczności faktycznych przytoczonych przez powoda, jako podstawa roszczenia, a nie jest ona warunkowana wykazaniem istnienia roszczenia. Nie jest także uzależniona od zarzutów pozwanego ani zastosowanego przez niego sposobu obrony. Postępowanie przed sądem ma dopiero wykazać, czy twierdzenia zawarte w pozwie znajdują podstawę w przepisach prawa materialnego.

Na obecnym etapie postępowania zadaniem Sądu Okręgowego nie było bez wątpienia merytoryczne rozstrzygnięcie o zasadności dochodzonego roszczenia. Dla potrzeb wstępnej oceny dopuszczalności pozwu sąd związany jest okolicznościami podanymi przez powoda. Przyjmuje się bowiem, że ocena charakteru sprawy następuje w ramach wskazanego przez powoda roszczenia i podanych przez niego okoliczności faktycznych, które to elementy konkretyzują stosunek prawny zachodzący pomiędzy stronami i kształtują charakter sprawy. Tym samym, wywody Sądu Okręgowego dotyczące interesu prawnego, czy też legitymacji procesowej (współuczestnictwa koniecznego) po stronie powodowej są zdecydowanie przedwczesne. Okoliczności te nie mogą stanowić podstawy odrzucenia pozwu.

Nie można również zgodzić się ze stanowiskiem Sądu I instancji dotyczącego sposobu sformułowania żądania pozwu, w szczególności zawarcia w nim żądania ewentualnego.

Po pierwsze, przepisy u.d.r.p.g. nie wykluczają takiego sposobu sformułowania żądania w postępowaniu grupowym. Oczywiście takie żądanie również musi spełniać kryterium jednorodności przewidziane w art. 1 ust. 1 u.d.r.p.g. Innymi słowy, również wszystkie żądania ewentualne muszą być roszczeniami jednego rodzaju, opartymi na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej. W konsekwencji, taka konstrukcja żądania nie może – wbrew stanowisku Sądu I instancji – doprowadzić do obejścia przepisów u.d.r.p.g. i rozpoznawania w postępowaniu grupowym odmiennych rodzajowo roszczeń poszczególnych członków grupy. Wymaga podkreślenia, że pozew również w zakresie żądania ewentualnego na każdym etapie postępowania podlega ocenie przez pryzmat art. 1 ust. 1 i 2 u.d.r.p.g. Zatem stwierdzenie przez sąd, że przedmiotem postępowania nie są roszczenia jednorodności skutkowało będzie zawsze odrzuceniem pozwu (art. 10 ust. 1 u.d.r.p.g.). Inaczej rzecz ujmując, w postępowaniu grupowym nie jest możliwe wydanie wyroku zawierającego rozstrzygnięcia o roszczeniach różnego rodzaju w stosunku do poszczególnych członków grupy.

Po drugie, jeżeli, zdaniem Sądu Okręgowego, sposób sformułowania żądania pozwu uniemożliwia nadanie pozwowi dalszego biegu, to należało zastosować środki przewidziane w art. 130 § 1 k.p.c., a po doręczeniu odpisu pozwu – w art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c.

Po trzecie, abstrahując od oceny charakteru czynności dokonanych przez niektórych członków grupy, polegających na podpisaniu aneksów do umów kredytowych, nie wyklucza to ustalenia nieważności umów w pierwotnej wersji. Inaczej rzecz ujmując, nawet daleko idąca zmiana treści umów, nowacja, czy ugoda nie uniemożliwia dokonania oceny ważności umowy o poprzednio obowiązującej treści. Kwestią wtórną – podlegającą ocenie już na etapie wyrokowania – będzie oczywiście istnienie interesu prawnego w takim ustaleniu (art. 189 k.p.c.).

Tym samym, sformułowanie żądania ewentualnego, przy zachowaniu przede wszystkim przesłanek z art. 1 u.d.r.p.g., co do zasady, nie wyłącza rozpoznania sprawy w postępowaniu grupowym.

Nie można również podzielić poglądu Sądu Okręgowego, że nie jest dopuszczalne częściowe odrzucenie pozwu z uwagi na to, iż jedynie część członków grupy nie jest konsumentami. Sąd Apelacyjny przychyliła się do stanowiska, że w sprawie o ochronę konsumentów w przypadku, gdy okaże się, że jeden lub więcej członków grupy nie jest konsumentem możliwe jest odrzucenie pozwu jedynie co do osób niebędących konsumentami i rozpoznanie sprawy w postępowaniu grupowym co do pozostałych członków grupy, oczywiście pod warunkiem, że osób tych będzie co najmniej 10 (art. 1 ust. 1 u.d.r.p.g.).

Przyjęcie, iż w sytuacji, kiedy tylko jedna osoba, których oświadczenia o przystąpieniu do grupy dołączono do pozwu, nie ma cech właściwych grupie określonej w pozwie, sąd wydaje postanowienie o odrzuceniu pozwu byłoby rozwiązaniem nieracjonalnym. Zakładając, że w postępowaniu grupowym chodzi o ochronę interesu grupy, to „wyeliminowanie” z postępowania osób, które nie powinny być członkami grupy nie pozostaje w sprzeczności z celami u.d.r.p.g. Takie rozwiązanie umożliwia bowiem rozpoznanie sprawy w postępowaniu grupowym, a trudno przyjąć, aby przepisy u.d.r.p.g. zostały skonstruowane w sposób nadmiernie utrudniający rozpoznawanie spraw w tym postępowaniu. W szczególności z uwagi na to, że u.d.r.p.g. nie daje sądowi żadnych narzędzi do „zarządzania” składem grupy.

Należy przy tym zauważyć, iż pogląd przeciwny prowadziłby do tego, że nawet po przeprowadzeniu całego niejednokrotnie skomplikowanego postępowania, gdyby na etapie wyrokowania okazało się, że jeden z członków z grupy nie spełnia kryteriów podmiotowych konieczne byłoby odrzucenie

pozwu (art. 10 ust. 1 u.d.r.p.g.). Trudno byłoby uznać takie rozwiązanie za racjonalne, efektywne i zgodne z celami u.d.r.p.g.

Trzeba jednak zwrócić uwagę, że Sąd Okręgowy nie wskazał, którzy z członków grup występujących w obu połączonych do łącznego rozpoznania sprawach nie są konsumentami. Nie jest zatem możliwa weryfikacja tego ustalenia przez Sąd Apelacyjny. Z tego też względu konieczne jest uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania (art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 397 § 1 k.p.c.).

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy przede wszystkim rozważy, czy sposób sformułowania żądania pozwu jest w świetle treści art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c. dostatecznie precyzyjny. Jeżeli nie – konieczne będzie zastosowanie odpowiednich środków (zob. art. 130 § 1 k.p.c., art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c.). Wymagało będzie również oceny, czy wszystkie żądania ewentualne spełniają przesłanki określone w art. 1 ust. 1 i 2 u.d.r.p.g.

Następnie, niezbędne będzie ustalenie, czy wszyscy członkowie obu grup są konsumentami, a jeżeli nie – Sąd I instancji rozważy odrzucenie pozwu w całości (jeżeli na skutek wyłączenia osób niebędących konsumentami liczebność jednej z grup spadłaby poniżej 10 osób) lub w części – co do osób niebędących konsumentami.

Sąd Okręgowy weźmie przy tym pod rozwagę, że zgodnie z art. 22¹ k.c. za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Nie chodzi zatem o cechę własną osoby fizycznej, a analizę istniejącego stosunku zobowiązaniowego. Za utrwalone przy tym należy uznać stanowisko, że działalność gospodarczą wyróżniają pewne specyficzne właściwości, do których należy zaliczyć zawodowy (a więc stały) charakter, związaną z nim powtarzalność podejmowanych działań, podporządkowanie

zasadzie racjonalnego gospodarowania oraz uczestnictwo w obrocie gospodarczym. Nawet zatem, gdyby niektórzy członkowie grupy prowadzili działalność gospodarczą, to i tak konieczna jest ocena charakteru, w jakim zawierali oni umowy z pozwanym. Ten tylko bowiem stosunek jest oceniany przy badaniu dopuszczalności rozpoznania sprawy w postępowaniu grupowym i tylko w relacji z pozwanym członek grupy musi mieć status konsumenta.

Dlatego też, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 397 § 1 k.p.c. uchylił zaskarżone postanowienie w części, tj. w pkt 1. i 4. i w tej części przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji.

Na oryginale właściwie podpisany
Za zgodność z oryginałem stwierdzam
SEKRETARZ SĄDOWY

Joanna Kąkolak

